

Dat het die nieuwe *PKI* was die de kern van de *Sibar* uitmaakte, drong niet tot van der Plas en de andere leden van de Raad van departementshoofden door¹ – zij wisten nu maar één ding: dat zich onder de Indonesiërs in Australië een nieuwe communistische partij had gevormd die in het geheim ageerde. Het vertrouwen dat van der Plas in Sardjono had gesteld, kreeg een deuk. Trouwens: wat te doen met de leden van die nieuwe *PKI*, als men hen op het spoor was gekomen? Van een aantal ex-Digoelisten was bekend dat zij in Indië communisten waren geweest, maar waren zij het die de nieuwe *PKI* gevormd hadden, of waren het anderen? In beginsel zag de Raad van departementshoofden voor die lieden maar één oplossing: internering – maar waar? ‘Een herinternering van de nu in Australië vertoevende communisten’ (de communisten onder de ex-Digoelisten) ‘is’, schreef van der Plas begin april ’45 aan van Mook, ‘uitgesloten’, maar ‘terugzending van hen allen naar *Tanah Merah* is eveneens onmogelijk’: er was ‘niet precies bekend . . . wie wèl en wie niet tot de nieuwe actie zijn toetgetreden’, in *Tanah Merah* was voedseltekort, er bevond zich daar maar een zwakke politiemacht en de terugzending zou in Australië een storm van verontwaardiging wekken en stellig op bezwaren stuiten bij de Australische regering. Hij zag andere oplossingen: alle communisten onder de ex-Digoelisten moesten scherp in het oog worden gehouden, er moest zorg voor worden gedragen ‘dat geen van deze lieden westelijker komt dan Nieuw-Guinea, een enkele Morotai’ (hun spoedige terugkeer naar eilanden als Java en Sumatra moest dus verhinderd worden) en ‘de gevaarlijkste lieden’ moest men, als men eenmaal wist wie dat waren, na hun vertrek uit Australië ‘op grond van deze nieuwe illegale actie herinternereren.’ ‘Tenzij snel voedselvoorraden worden beschikbaar gesteld, zal dit helaas niet kunnen in *Tanah Merah* en dus moeten zijn in Merauke² – op die bestuurspost waren toen al enkele ex-Digoelisten werkzaam.

Toen van der Plas op 19 april ’45 van de Australische geheime dienst

¹ Toen het kleine groepje van de *Partai Kebangsaan Indonesia* in april ’45 een telegram aan de internationale conferentie te San Francisco had gestuurd, waarin gesteld was dat Boerhanoeddin, een van de adviseurs van de Nederlandse delegatie, geenszins het Indonesische volk vertegenwoordigde, schreef mr. Blom, de directeur van justitie, in mei aan de minister van koloniën (dat was toen prof. dr. ir. J. I. J. M. Schmutzer), dat de *Partai Kebangsaan Indonesia* ‘een onbetwistbaar communistisch karakter’ droeg, maar dat de *Sibar* ‘die vele honderden leden telt’, ‘het volle vertrouwen in genoemde afgevaardigde (had) uitgesproken’ – die *Sibar* gold dus als loyaal. (brief, 14 mei 1945, van N. S. Blom aan J. I. J. M. Schmutzer, a.v.) ² Brief, 6 april 1945, van van der Plas aan van Mook (a.v.).